ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1900 ΑΡΙΘ. 152

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Π. Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ 12 ΜΗΝΩΝ
Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἢ 1 Ἰουλίου
Ἐσωτερικοῦ δρ. 6.—Ἐξωτερικοῦ φρ.χρ.8

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ καὶ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

Γραφεῖα «Ἀναπλάσεως» καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοστόμου ὁδὸς Φλέσσα, ἀριθ. 5, πλησίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησία, Καῖσαρ, Θεός.— Ἀποστολικὸν Κήρυγμα Παναρέτου Χ. Δουληγέρη· Αἱ πρὸς τοὺς ἄλλους σχέσεις ἡμῶν καὶ ὁ ἔλεγχος.— Αἱ Ἀρχαί, ἤτοι αἱ κύριαι διδασκαλίαι, ἐφ' ὧν τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται, ὑπὸ Δημ. Ζωμπολίδου. — Ὁ Ῥαββῖνος Ἰσαὰκ Μ. πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν καὶ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος, ὑπὸ Νικολάου Μ. Ἀμβράζη. — Τὸ Διήγημα τῆς «Ἀναπλάσεως» (ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)· ἡ πραγματικὴ ζωὴ κατὰ μετάφρασιν Κρυσταλλίας Δασκαλοπούλου.—Ἑρμηνευτικὴ παράφρασις τῶν Ἁπάντων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (Βιβλιοκρισία Θεολόγου Κληρικοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως). — Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον.—Κήρυγμα «Ἀναπλάσεως».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΚΑΙΣΑΡ, ΘΕΟΣ

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν· «Ἀπόδοτε τοίνυν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Λουκ. Κ'. 25 καὶ Ματθ. ΚΒ'. 21). Ἀτυχῶς ὀρθόδοξά τινα Κράτη δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσωσι τὰ ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐκπηγάζοντα καθήκοντα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Θεόν. Οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ὑποτάσσουσι τὸν Θεὸν εἰς τὸν Καίσαρα, τὰς δὲ ἐν αὐτοῖς Ἐκκλησίας μεταχειρίζονται ὡς ὄργανα τοῦ Καίσαρος μαχομένου ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸν Παῦλον, διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν Χριστῷ ἐδημιουργήθη **καινὴ κτίσις**· τὴν δὲ καινὴν ταύτην κτίσιν ἐκπροσωπεῖ καὶ προάγει πρὸ πάντων ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Τί κάμνουσα; Φωτίζουσα, ἀναγεννῶσα, συνδιαλάττουσα, ἁγιάζουσα, εἰρηνοποιοῦσα, ἑνώνουσα.

Εἰρηνοποιοῦσα καὶ ἑνώνουσα τίνας; Τοὺς πιστεύοντας. Εἰρηνοποιεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἑνώνει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀναμεταξύ των. Καὶ Ἐκκλησία τοιουτοτρόπως ἀντιλαμβανομένη τὰ καθήκοντά της καὶ οὕτω ῥυθμίζουσα τὰ καθ' ἑαυτήν, εἶνε ἅμα στοιχεῖον καὶ δύναμις εἰρήνης δι' ὅλον τὸν κόσμον. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ Ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος εὔχεται «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου». Καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐκφωνοῦσιν εἰς ἑκάστην λειτουργίαν καὶ ὅλαι αἱ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαι, αἱ ὑφιστάμεναι εἰς διάφορα Κράτη καὶ Ἔθνη. Διότι ἂν αἱ Ἐκκλησίαι μερίζωνται λόγῳ τῆς διαφορᾶς τῶν τόπων καὶ τῶν Κρατῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ὑφίστανται, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν, ὡς ἔχουσαι μίαν κεφαλήν, τὸν Χριστόν, καὶ ἕνα σύνδεσμον, τὸν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ἀποτελοῦσιν ἓν σῶμα καὶ μίαν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας ἡ διαφορὰ τῶν τόπων καὶ τῶν φυλῶν αἴρεται, καὶ λησμονεῖται ὁ Ἕλλην, ὁ Ῥῶσσος, ὁ Σέρβος, ὁ Ῥωμοῦνος, κ.τ.λ.π. διὰ νὰ ὑπάρχωσι μόνον οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἀδελφοὶ ὀφείλοντες νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ νὰ ἐργάζωνται «καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου».

Τὴν ἀρχὴν ταύτην τῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ ἑνότητος ἀνεξαρτήτως φυλῆς, φύλου, κοινωνικῆς τάξεως καὶ καταστάσεως λαμπρότατα διεκήρυξεν ὁ Παῦλος διὰ τοῦ περιλαλήτου ἐκείνου, ὅτι «πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔνι ἄρσεν ἢ θῆλυ· **πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ** (Γαλάτ. Γ'. 26—29).

Καταργεῖ τοιουτοτρόπως ὁ Χριστιανισμὸς τὰ Κράτη καὶ τὰς φυλάς; Ὄχι· ὅπως δὲν καταργεῖ καὶ τὰς ἐπὶ μέρους οἰκογενείας, καίτοι δημιουργεῖ **τὴν μίαν οἰκογένειαν τοῦ οὐρανίου πατρός**. Ὁ Χριστιανισμὸς διὰ τὸ Κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει, εἶνε ὁ πολίτης, ὁ ὑποχρεούμενος νὰ τιμᾷ τὸν Καίσαρα, ἤτοι τὴν πολιτικὴν

ἐξουσίαν, καὶ νὰ καταβάλλῃ τὸν φόρον καὶ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἄλλην πολιτικὴν αὐτοῦ ὀφειλήν. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Χριστιανὸς διὰ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε τὸ μέρος τῆς κτίσεως τῆς καινῆς, τὸ μέλος τοῦ ἑνὸς σώματος, τοῦ ἔχοντος κεφαλὴν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ἀδελφὸς τῆς μιᾶς πνευματικῆς οἰκογενείας, τῆς ἐχούσης ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Πατέρα, τὸν ἐν οὐρανοῖς.

Τὰ ἐντεῦθεν καθήκοντα ἑνὸς χριστιανικοῦ Κράτους εἶνε ὁλοφάνερα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν τοῦ φιλονεικεῖ τὸν πολίτην, ἀλλ' ἀναγνωρίζει ὅλα τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα τοῦ Καίσαρος. Καὶ ὁ Καῖσαρ ὅμως, ἤτοι τὸ Κράτος, ὀφείλει τὰ ἴσα· ὀφείλει δηλαδὴ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ Χριστιανοῦ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα εἶνε καὶ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ. Οἱ πιστοὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἅγιοι, δίκαιοι, ἀδελφοί, μέλη ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος Καὶ τοιοῦτοι εἶνε ἀναμεταξύ των ὄχι μόνον οἱ πιστοὶ μιᾶς Ἐκκλησίας ὡρισμένου τόπου εἰς ὡρισμένον Κράτος, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, αἵτινες κατ' οὐσίαν μίαν καὶ μόνην συνιστῶσιν Ἐκκλησίαν. Ἑπομένως τὰ Κράτη τὰ χριστιανικὰ δὲν ἔχουσι δικαίωμα διὰ πολιτικῆς τῶν πολέμων καὶ τῶν μαχῶν νὰ φέρωσιν εἰς συγκρούσεις καὶ ἀλληλοσφαγὰς τοὺς ὑπηκόους των, οἵτινες συγχρόνως ὡς μέλη Ἐκκλησιῶν, αἵτινες εἶνε μία Ἐκκλησία, ἔχουσι καὶ καθῆκον καὶ δικαίωμα νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ· δεύτερον τὰ χριστιανικὰ Κράτη δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ μεταχειρίζωνται τὰς παρ' αὐτοῖς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας ὡς ὄργανα πολιτικῶν πλεονεξιῶν καὶ κορεσμοῦ παθῶν ἐκδικήσεως καὶ κενοδοξίας, τὰ ὁποῖα ἦλθε νὰ καταπολεμήσῃ ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου· τρίτον, ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαι δὲν ὀφείλουσι νὰ γίνωνται ὄργανα τῶν Κρατῶν εἰς πολιτικὰς μηχανορραφίας καὶ ἐνεργείας, αἵτινες στρέφονται κατὰ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ διαιροῦσι καὶ σπαράσσουσι τὴν ΜΙΑΝ Ἐκκλησίαν, καὶ θέτουσιν ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος Ἐκκλησιῶν ἀντὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ τὰς κεφαλὰς ἀνθρώπων ἀδίκων καὶ μιαιφόνων. Οὕτω μόνον ἔρχονται εἰς ἁρμονίαν ἡ Ἐκκλησία, ὁ Καῖσαρ, ὁ Θεός· ἄλλως δὲ τὸ μὲν χριστιανικὸν Κράτος, τὸ ἐλαυνόμενον ἀπὸ κατακτητικὰς ὀρέξεις, στραγγαλίζει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παραβιάζει τὰ δίκαια τοῦ Θεοῦ· αἱ δὲ Ἐκκλησίαι, αἱ ἀκολουθοῦσαι τοιαῦτα Κράτη εἰς τόσον ἄνομον πολιτικήν, μετατρέπονται εἰς κοσμικὰ σωματεῖα, ξένα πρὸς πᾶσαν ἁγιότητα, ἐνώπιον δὲ τοῦ ἀδεκάστου Κριτηρίου θέλουσι δώσει λόγον ὡς παιδοκτόνοι καὶ θεομάχοι.

Ἐὰν κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας θελήσῃ τις νὰ κρίνῃ τὰ διάφορα ὀρθόδοξα Κράτη καὶ τὰς διαφόρους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, θέλει εὕρει, ἀμερόληπτος ἂν ἦνε, ὅτι μόνον τὸ ἑλληνικὸν Κράτος καὶ μόνη ἡ ὑπὸ Ἑλλήνων διοικουμένη Ἐκκλησία τηροῦσιν εὐλαβῶς τὰ ὅρια τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τεθέντα μεταξὺ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἰδική μας Ἐκκλησία, περιοριζομένη εἰς τὴν σφαῖραν τῶν νομίμων αὐτῆς καθηκόντων, δὲν ὑπετάχθη εἰς πολιτικὰ πάθη καὶ δὲν δουλεύει εἰς μίση φυλετικά, οὐδὲ κρύπτει σπάθην ὑπὸ τὸ ῥάσον καὶ ῥεβόλβερ εἰς τὴν ζώνην. Εἰς τὰ μέλη τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θέλει νὰ βλέπῃ ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ, ἐνῷ δὲ αἱ Ἐκκλησίαι αὗται, ἀφειμέναι εἰς τὸ κοσμικὸν ῥεῦμα. ἐξάπτουσι τὰ φυλετικὰ μίση ἢ ἀκολουθοῦσι δουλικῶς εἰς τὰς πλεονεκτικὰς ὁρμὰς καὶ βλέψεις τῶν Κρατῶν αὐτῶν, ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀδυνατεῖ ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς τὰ μίση ταῦτα καὶ νὰ μετάσχῃ εἰς αὐτά, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἑλληνικὴ καρδία μένει ἀνωτέρα τῆς τοιαύτης ἀγριότητος καὶ τοῦτο διότι τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐξακολουθεῖ νὰ φέρῃ βαθυτέραν τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, καὶ ἀντιτάσσει πολλὴν ἐπιείκειαν, ἡμερότητα καὶ μεγαλοφροσύνην ἀπέναντι φανατικῶν καὶ σκαιῶν πολεμίων ζητούντων τὴν ἐξόντωσίν του.

Γνωρίζομεν, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσί τινες οἱ θέλοντες Ἐκκλησίαν **ἐθνικήν**, ἤτοι Ἐκκλησίαν, ἥτις νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν Καίσαρα καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὸ νὰ ἐξάψῃ τὰ φυλετικὰ ἡμῶν μίση. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε ἀνθρώπινον κατασκεύασμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ δικαιῶνται ἄνθρωποι νὰ χαράττωσι τοῦτον τὸν δρόμον, τὸν ἐναντίον πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ καθορίζωσι ταύτην τὴν ἀποστολήν, τὴν ἐναντίαν πρὸς τὸν προορισμὸν τὸν ταχθέντα εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἡ Ἑλληνικὴ πρέπει νὰ μείνῃ Ἐκκλησία γνησίως Χριστιανική. Ἐὰν οἱ ἀντίπαλοι μᾶς δεικνύουν ὀδόντας ἄρκτου, ἡμεῖς ἂς τοὺς ἀντικρύζωμεν μὲ χείλη οἰκτείροντα καὶ ἀγαπῶντα. Ἐκκλησία μισοῦσα εἶνε Ἐκκλησία νεκρά· ἀνώτερον δὲ βαθμὸν ζωῆς κατέχει ἡ Ἐκκλησία, ἥτις κατέχει καὶ περισσότερον ποσὸν ἀγάπης.

Ἡ ἀγαπῶσα καὶ εἰρηνοποιὸς Ἐκκλησία ἀνήκει ὄχι εἰς τὸν Καίσαρα, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν, ἡ δὲ θεία εὐλογία ἐνισχύει καὶ αὐτὰ τὰ Κράτη περισσότερον ἀπὸ μυρία ξίφη τῶν Καισάρων. Ἀρκεῖ μόνον μία Χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ ἀνήκῃ ὁλόκληρος διανοίᾳ, ψυχῇ, ἐνεργείᾳ, εἰς τὸν ἁγιασμὸν τῶν συνειδήσεων, εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς κτίσεως τῆς καινῆς, εἰς τὴν συνδιαλλαγὴν καὶ τὴν εἰρήνευσιν τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ἄλλαι δῆθεν ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἄλλα δῆθεν ὀρθόδοξα Κράτη ἂς θυσιάζουν τὸν Θεὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Καίσαρος ἢ τῆς φυλῆς. Ἂς οἰκτείρωμεν, χωρὶς νὰ ζηλεύωμεν. Ὄχι μόνον ὀρθοδοξίαν δὲν κατέχουν, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος χριστιανοσύνης. Ὑπὸ τὴν Τουρκίαν εἰρηνεύει ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Α. Α. Μ, ὁ Ἄναξ τῶν Ὀθωμανῶν προστατεύει τὴν τάξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ γεραίρει τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην. Οἱ Βοεβόδες καὶ οἱ Καϊμακάμηδες δεξιοῦνται εὐλαβῶς τοὺς Μητροπολίτας καὶ τοὺς Ἐπισκόπους· ὁ τελευταῖος ἐθωμανὸς στρατιώτης καὶ χωροφύλαξ σταματᾷ διὰ νὰ τοὺς χαιρετίσῃ. Τίνες δὲ ἐπιβουλεύοντα τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην τῆς ὀρθοδοξίας; Τίνες σπαράττουσι τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν ἑνότητα καὶ δημιουργοῦσιν εἰς τοὺς κόλπους της πόλεμον ἄγριον, ὠμόν, ἀκήρυκτον, ἀναιροῦντα πᾶσαν εὐσέβειαν καὶ πᾶσαν πίστιν καὶ πᾶσαν εἰρήνην καὶ πᾶσαν ἀγάπην καὶ πάντα ἀνθρωπισμόν; Οἱ ὁμόδοξοι ἡμῶν ἐν ὀνόματι τῶν Καισάρων των ἢ ἐν ὀνόματι τῶν φυλῶν των. Καὶ ἔπειτα προσποιοῦνται ὅτι πιστεύουσιν εἰς Θεόν, ὅτι ὁμολογοῦσι τὸν Χριστόν, ὅτι διακρατοῦσι τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ ἐνῷ ἐκτείνουσι βρόχον ἐπὶ τὴν ἰδικήν μας Ἐκκλησίαν καὶ ἐξοπλίζονται καθ' ἡμῶν, ἕτοιμοι νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ μεταχειριζόμενοι πάντα δόλον καὶ πᾶσαν βίαν, ἐνῷ δι' ἐγκλημάτων καὶ πτωμάτων χαράττουσι τὸν δρόμον των καὶ ζητοῦσι νὰ ἐπεκτείνωνται εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἔχουσι καὶ τὴν ἀναισχυντίαν νὰ εὐχωνται εἰς τοὺς ναούς των «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου!!!»

Πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν! Πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν, ἀφοῦ τὸν ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας των, ἀφοῦ τὸν ἀρνοῦνται ὡς κεφαλήν, ἀφοῦ τὴν Ἐκκλησίαν Του τὴν ἁγίαν τὴν ἀντιλαμβάνονται ὡς μέσον κακουργίας, ἀφοῦ Ἐκκλησίας ἄλλας ἰδικάς Του ζητοῦσι νὰ τὰς ἐξοντώσωσι! Πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν, καθὼς λέγουσι, τὴν δὲ πίστιν των τὴν δ ατρανοῦσι δι' ἔργων μαρτυρούντων, ὅτι ὑπερβαίνουσι τοὺς Φαρισαίους κατὰ τὴν ὑποκρισίαν, τοὺς Σαδδουκαίους κατὰ τὴν ἀπιστίαν, τὸν Ἡρώδην κατὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν θηριωδίαν!

Αὐτὴν τὴν χριστιανωσύνην σᾶς τὴν χαρίζομεν ἡμεῖς. Αὐτὴν τὴν ὀρθοδοξίαν σας τὴν οἰκτείρομεν, ταλαίπωροι. Ὀφείλοντες τὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸν Καίσαρα, ἐκδιώκετε καθ' ὁλοκληρίαν τὸν πρῶτον ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας σας, καὶ καθυποτάσσετε αὐτὰς εἰς τὸν δεύτερον. Ἀλλὰ Καῖσαρ, ὅστις συγκρούεται πρὸς τὸν Θεόν, ἀργὰ ἢ γρήγορα, αὐτὸς καὶ τὸ κράτος του θὰ ἐξαφανισθῶσιν εἰς ἐρείπια καὶ συντρίμματα. Καὶ φυλαί, ζητοῦσαι νὰ τραφῶσι δι' αἵματος. θὰ καταπνιγῶσιν αἱ ἴδιαι εἰς τοὺς χειμάρρους αὐτῶν.

Ἢ μήπως νομίζετε, ὅτι ἀποτελεῖτε κἂν Ἐκκλησίας μὲ τὰ σημερινά σας ἔνστικτα, μὲ τὰς διαθέσεις τὰς πλεονεκτικάς, τὰς ταραχοποιούς, τὰς ὑπούλους, τὰς ἐπιβούλους, τὰς ἐγκληματικάς; Μία Ἐκκλησία ἔχει Θεόν, ποῦ δὲ εἶνε ὁ ἰδικός σας;

Καὶ ὁ Χριστός;

Ἀκούσατε μίαν γνώμην ἀμερόληπτον, εἰλικρινῆ, ἀπαθῆ. Ὁ Χριστὸς ἔχει ἐν Τουρκίᾳ Ἐκκλησίαν σιωπωμένην καὶ προστατευομένην ὑπὸ Καίσαρος εὐσεβεστέρου πολὺ ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σας, καὶ γνωρίζοντος νὰ ἐφαρμόζῃ τὴν ἀρχήν, ὅτι τὰ τοῦ «Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Καὶ ἡμεῖς, ἄνευ φυλετικῶν ἐμπαθειῶν, ἐκ δικαιοσύνης δὲ μόνον πρόθυμως ἀναγνωρίζοντες τοῦτο, εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας ὑπὲρ μακροημερεύσεως αὐτοῦ, ἐνῷ φεῦ λυπούμεθα ἀμέτρως διότι τοιοῦτό τι δὲν τὸ ἀξίζουσι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἰδικούς σας.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗ

ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ

Ἀγαπητοὶ ἀναγνῶσται,

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀποστολικῆς περικοπῆς τῆς ἐρχομένης Κυριακῆς τὰ τέκνα τοῦ φωτός, οἱ εἰλικρινεῖς Χριστιανοί, ἔχουσιν ἔργον καὶ καθῆκον νὰ περιπατῶσιν, ὅπως εὐαρεστεῖται ὁ Θεός, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι καὶ οὐ μόνον νὰ μὴ συγκοινωνῶσι μὲ τὰ ἄκαρπα, μὲ τὰ ἐπιζήμια καὶ θανατηφόρα ἔργα τοῦ σκότους τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐλέγχωσιν· «ὡς τέκνα, λέγει, φωτὸς περιπατεῖτε· (ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ·) δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. Καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε» (1).

Πολλοὶ ἄνθρωποι σχετικῶς ἐνάρετοι δὲν νοοῦσι τὸ καθῆκον τοῦτο καὶ δὲν θέλουσι νὰ κανονίσωσι πρεπόντως τὰς σχέσεις των πρὸς τοὺς ζῶντας καὶ ἐπιμένοντας ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ὅπως καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας φέρωσιν εἰς συναίσθησιν καὶ τὸν ἑαυτόν των προφυλάξωσιν ἐκ τοῦ κακοῦ αὐτῶν παραδείγματος καὶ οὕτω γίνονται πράξενοι διττῆς βλάβης καὶ ἀποδεικνύουσιν ἅμα, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη δὲν ἔχει ριζοβολήσῃ εἰς τὴν ψυχήν των, ἑπομένως ὅτι δὲν ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς εὐσέβεια κατ' ἐπίγνωσιν.

Εἷς κατ' ἐπίγνωσιν χριστιανὸς ἐπανειλημμένως συνεβούλευσε καὶ ἐπετίμησε συγγενῆ του ζῶντα παράνομον καὶ σκανδαλώδη βίον, καὶ ἐπὶ τέλους, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐπέμενεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὁ καλὸς χριστιανὸς καὶ καλὸς αὐτὸς συγγενὴς ἅμα ἔπαυσε νὰ τὸν πλησιάζῃ καὶ οὐδὲ χαιρετισμὸν μετ'

(1) Ἐφεσ. ε'. 8-11.

αὐτοῦ ἀντήλλασε πλέον, τό τοιοῦτον ἐφάνη καινοφανὲς εἰς πολλοὺς κατ' ὄνομα χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι τὸν κατέκριναν πικρῶς λέγοντες ὅτι εἶνε σκληρὸν πρᾶγμα νὰ μὴ χαιρετίζῃ τὸν συγγενῆ του, καὶ μάλα-ταῦτα ἡ φινομένη μαλακότης αὐτῶν τῶν ἐπικριτῶν οὐδόλως ὠρέλησε τὸν ἁμαρτάνοντα, ἐνῷ ἡ χριστιανικὴ διαγωγὴ τοῦ πραγματικοῦ χριστιανοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἐκείνου συγγενοῦς τόσον τὸν ἐπηρέασεν, ὥστε, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπομένῃ τὸν καθημερινὸν ἔλεγχον διὰ τῆς ἀποδοκιμασίας ἐκείνης, ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ ἐπείσθη ὅτι εἶχε δίκαιον ἐκεῖνος ὁ καλὸς συγγενής του, καὶ χάρις εἰς αὐτὸν ἠλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας.

Εἴτε ἐξ ἀμαθείας εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας θρησκευτικῆς ἢ χάριν ἀνθρωποαρεσκείας καὶ ὑλικοῦ συμφέροντος ἀδιαφοροῦμεν, ἀγαπητοὶ ἀναγνῶσται, πολλάκις διὰ τὸ πνευματικὸν συμφέρον μας καὶ ἑνῷ βλέπει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ψυχὴν λασπωμένον δὲν τῷ λέγει νὰ καθαρισθῇ· καὶ τοιουτοτρόπως παραβαίνοντες τὸν νόμον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἐκτὸς τῶν ἁμαρτιῶν μας ἀναλαμβάνομεν καὶ τὰς τῶν ἄλλων, τούτου δ' ἕνεκα ὁ θεῖος Παῦλος θέλων νὰ προλάβῃ ἕκαστον τοῦ τοιούτου ἠθικοῦ βαράθρου παραγγέλλει λέγων· «Μηδὲ κοινώνει ἀλλοτρίαις (ξέναις) ἁμαρτίαις» (1).

Ἰδίως δὲ πολὺ ἁμαρτάνομεν οἱ κληρικοὶ ὅταν δὲν καυτηριάζωμεν τὰ διάφορα ἠθικὰ μολύσματα, ἕνεκα μικροπιστίας φόβου καὶ ἰδιοτελείας, ἀλλὰ τὰ ἀφίνομεν νὰ διαδίδωνται καὶ νὰ κατατρώγωσι τὰ ἠθικὰ σπλάγχνα τῆς κοινωνίας μὴ μεταχειριζόμενοι πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν πάντα τὰ μέσα κατὰ τὸ «ἔλεγξον ἐπιτίμησον παρεκάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ» (2)· ἀλλὰ μόνον ψευδῆ ἔμπλαστρα, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον παντελῶς ἀδιαφοροῦντες.

Πρὸς τούτοις σήμερον, ὡς ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα, μόνον δάκρυα εἰς τοὺς πλείστους μας ὑπὲρ τῶν ἄλλων δυνάμεθα νὰ συμβουλεύσωμεν παρὰ ἔλεγχον, διότι τὸ χειρουργικὸν ἐργαλεῖον καὶ τὸ καυτῆρι θέλει χεῖρας καταλλήλους νὰ τὸ χειρισθῶσιν ἄλλως χειριζόμενον ἀπὸ χονδροειδεῖς χεῖρας βλάπτει καὶ καταστρέφει ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ, διότι πολλοὶ δὲν νοοῦμεν ὅτι ὁ ἔλεγχος δὲν γίνεται χάριν τοῦ ἐλέγχου, ἀλλὰ χάριν τῆς ὠφελείας τοῦ ἐλεγχομένου ἢ τῶν ἄλλων.

Ὁ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἔλεγχος δέον νὰ ᾖνε τοιοῦτος ὥστε πασιφανῶς νὰ διακρίνηται τὸ ἀγαθὸν ἐλατήριον, ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς τοῦ ἐλέγχοντος, ἄλλως ἀντὶ ὠφελείας προκύπτει βλάβη. Τὸ τοιοῦτον τότε μόνον δύναται νὰ συμβῇ ὅταν ὁ ἐλέγχων εἶνε ἀνιδιοτελής, ταπεινόφρων καὶ ἀνέγκλητος. Πρέπει αὐτὸς ὁ ἐλέγχων νὰ ᾖνε φῶς διότι τότε ἐλέγχει μᾶλλον τελεσφόρως ὁ βίος του ἢ ὁ θετικὸς ἔλεγχός του, τούτου ἕνεκα καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ αὐτῇ περικοπῇ τῆς ἐρχομένης Κυριακῆς λέγει ὡσαύτως ὅτι τὰ σκότη, αἱ ἁμαρτίαι, φανεροῦνται καὶ διαλύονται ὑπὸ τοῦ φωτὸς «Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται» (3). Ὁ ἐλέγχων πρέπει νὰ ᾖνε ἀπαθὴς καὶ διακριτικὸς καὶ νὰ παύῃ τὸν ἔλεγχον ὅταν ἐξ αὐτοῦ θὰ προέλθῃ βλάβη.

Ὁ περφωτισμένος ἔλεγχος εἶνε ἀναγκαιότατος καὶ ἐμφαίνει τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, διότι ἐνῷ ὁ ἐλέγχων ἐπιδιώκει τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐλεγχομένου καὶ τὴν προφύλαξιν τῶν ἄλλων ἀπὸ τὸ μεταδοτικὸν νόσημά του, δι' ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ὁ πάσχων ὅμως δυνατόν, ὅταν ᾖνε πεπωρωμένος νὰ τὸν ὑβρίσῃ, νὰ τὸν κακοποιήσῃ, ἀλλὰ τὸ καθῆκον καὶ ἡ αὐταπάρνησις ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν ὅπως καὶ εἰς πάντα χειροῦργον νὰ μὴ ἀποβλέπῃ εἰς τὰς κραυγὰς τῶν πασχόντων καὶ ἐλεγχομένων ἢ ἐγχειριζομένων, ἀλλ' εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῶν καὶ ἂν αὕτη δὲν ᾖνε δυνατὴ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν διὰ τὴν προφύλαξιν τῶν ὑγιῶν· κατὰ τὰ Γραφικὰ «ἀποτόμως ἔλεγχε, ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε».

Δυστυχῶς, ἀγαπητοί μου ἀναγνῶσται, εἰς τὴν ἐποχήν μας ἐψύγη ἡ ἀγάπη καὶ δὲν φοβούμεθα ἀπὸ τοιαύτην ὑπερτροφίαν αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ τῶν ἄλλων μὲ θυσίαν ἐφήμερον τοῦ ἑαυτοῦ μας, διότι εὑρισκόμεθα εἰς τὸν ἀντίπουν τῆς ἐνδοτικότητος, ἀμοιβαίου θυμασμοῦ καὶ τῆς κολακείας, ἐλέγχομεν δὲ ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ὑβρίζομεν ἀλλήλους, ἕνεκα κομματισμοῦ καὶ ἰδιοτελείας, τοὐναντίον δὲ χωρὶς νὰ πιστεύωμεν δογματικῶς ὅτι «ὁ σκοπὸς ἐξαγιάζει τὰ μέσα» χάριν δήθεν ἀγαθοῦ σκοποῦ, πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀκραδάντως πιστεύομεν ὅτι ῥυπαίνεται τὸ στόμα μας ἂν ἁπλῶς τὰ ὀνομάσωμεν, τὰ ἀναφέρωμεν εὐφήμως διὰ τῆς γραφίδος μας, μεταχειριζόμεθα δηλονότι, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης τὰς γνώμας πρὸς τὰς τύχας.

(1) Α'. Τιμ. ε'. 22. (2) Β'. Τιμ. δ'. 2. (3) Ἐφεσ. ε'. 13.

(1) Ἰωάν. α'. 17.

ΑΙ ΑΡΧΑΙ
ΗΤΟΙ
ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ
ΕΦ' ΩΝ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

(Συνέχεια τῶν ἐν ἀριθ. 150)

Γ'. Οἱ τελεσταὶ τῶν μυστηρίων.

§ 34. Εἴπομεν ἀνωτέρω ἐν κεφ. Δ'. ὅτι ὁ κλῆρος ὡρίσθη καθόλου μὲν πρὸς φροὐρησιν τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν καὶ τῆς ἐν ταύτῃ ζώσης ἱερᾶς παραδόσεως, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν ὡρισμένων τινῶν πράξεων, αἵτινες συντελοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἔργον αὐτῶν καὶ πρὸς διάδοσιν καὶ πραγμάτωσιν τῆς διδασκαλίας «τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας» (1) δυνάμει τῆς ἀδιαλείπτου διαδοχῆς τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Αἱ πράξεις δ' αὗται ἐν συνόλῳ περιλαμβάνονται ἐν τῇ καλουμένῃ ἐκκλησιαστικῇ ἐξουσίᾳ, ἣν βλέπομεν ἐν τῷ κανονικῷ Δικαίῳ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας πληρέστατα καὶ τελειότατα διατετυπωμένην, «Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ

ὑπαρχουσῶν ἀρχῶν ἀποτελεῖ, λέγει ὁ Walter (1), τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν (potestas ecclesiastica). Ἡ Ἐκκλησία δηλονότι ὀφείλει πρῶτον νὰ διατηρῇ καὶ μεταδίδῃ τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτῇ ἀληθείας, δεύτερον νὰ τελῇ τὰς ὁριοθείσας ἱερὰς πράξεις ἐν τῇ κοινότητι καὶ τρίτον νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς τάξεως ἐν αὐτῇ. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἐκ τριῶν μερῶν συνίσταται, ἅτινα εἶνε ἡ ἐξουσία τοῦ διδάσκειν (potestas magisterii), ἡ ἐξουσία τοῦ ἱερουργεῖν (potestas ministerii sive ordinis) καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ κυβερνᾶν (potestas jurisdictionis sive potestas ecclesiastica in specie). Τὰ τρία ταῦτα μέρη πρέπει νὰ διακριθῶσιν ἀκριβῶς ἐν τῷ ὅλῳ συστήματι».

§ 35. Ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία διακρίνει, ὡς ἡ δυτική, ἐν τῷ ἐνεργῷ αὐτῆς βίῳ τὴν ἐξουσίαν ταύτην τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, καίπερ οὐχὶ τόσον ἐκφανῆ ἐν τῇ πράξει καὶ δεδηλωμένην ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα οὖσαν, ὡς ἀνωτέρω (Δ'. § 29) παρετηρήσαμεν. Περιστάσεις δυσμενεῖς καὶ καιροὶ χαλεποὶ ἐμείωσαν τῆς μητρὸς ταύτης τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν λάμψιν καὶ τὴν ἐκπρέπειαν, ἣν ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς ἐκέκτητο. Σκότος ἀμαθείας βαθὺ καὶ ἐπιστημονικῆς ἐπιδόσεως παντελὴς ἐξεφάνισις περιώρισαν αὐτὴν εἰς μόνον τὸ λειτουργικὸν ἔργον· διότι δὲν ὑπῆρχον πλέον ἐν αὐτῇ οἱ Ἀθανάσιοι καὶ οἱ Γρηγόριοι καὶ οἱ Χρυσόστομοι καὶ ἡ λοιπὴ τῶν ἐξόχων τῆς Ἐκκλησίας ἀνδρῶν πάνσεπτος χορεία· ἀλλ' οὐδὲ οἱ Φώτιοι καὶ οἱ Θεοφύλακτοι καὶ οἱ Εὐστάθιοι ἠκούσθησάν που πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν προάγοντες καὶ λαμπρύνοντες πλὴν ἐλαχίστων τινῶν ἐξαιρέσεων καὶ τούτων πάνυ μετρίων ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς μεγαλωνύμους ἐκείνους φωστῆρας καὶ ἡγεμόνας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Εἷς τῶν νεωτέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἱεραρχῶν, ἐφ' ᾧ αὐτῇ δικαίως δύναται νὰ σεμνύνηται, ὁ πολὺς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις θαυμασίως ἅμα καὶ περιπαθῶς λίαν περιγράφει τὴν εἰκόνα τῆς νοητικῆς ἐν γένει τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καταστάσεως διὰ τῶν ἑξῆς· «τὰ μὲν οὖν ἔστ' ἐπ' αὐτὴν τὴν τοῦ γένους (κατάπτωσιν) ὅσον γ' εἰς φιλοσοφίαν, ἥκει καὶ τὴν περὶ τὰς ἐπιστήμας ἐπίδοσιν σχεδόν τι ταῦτα. Τὰ δ' ἀπ' ἐκείνου θῦνες ἄνυδροι καὶ θηριώδεις· ὅθεν ἂν οὐδείς, οὐ φρονῶν μὴ ὅτε γε καρπῶν ἰδεῖν εὐφορίαν τῶν κατὰ τοὺς λόγους, ἀλλὰ οὐδέ τὴν τυχοῦσαν βλάστην ἐλπίσειεν. Φύσει γάρ πως ὑπὸ τῆς χρείας ἄγεσθαι φιλεῖ τὸ ἀνθρώπειον· ἐνδέον δὲ τῶν ἀναγκαιοτέρων, μόλις ἂν ἐπιστραφείη τῶν περιττῶν καὶ ὧν τὴν χρῆσιν ὑπερθέσθαι ἔχειν ὑπείληφεν. Ὡς, εἴπερ ἐν τοσούτῳ κακῶν ἐγένοντο καὶ μεταξὺ οἷς λόγων τε καὶ παιδείας ἐμέλησεν, ἐοικέναι μοι δοκοῦσιν οὗτοι ταῖς κατηπειγμέναις τῶν ὀπωρῶν, ἃς, τῆς τέχνης ἐκβιαζομένης ἐν ἀήθεσι τοῖς κλίμασιν ἢ ἐν καιροῖς μηδαμῶς συμπράττουσιν, ἀλλὰ καὶ προσισταμένοις, τοῖς τρυφῶσιν ἡ φύσις οὐχ ἑκοῦσα προβάλλεται. Τούτων γὰρ ἤδὺ μὲν τὸ σπάνιον, ἀγαστὸν δὲ τὸ ξένον, τό τε κάλλος καὶ εἰς ἀκμὴν μὴ φθάνον θαυμάσιον. Τοιούτους δή τινας φιλοσοφίας καρποὺς ἀθλίως (καίτοι ἀπὸ τῆς καταπτώσεως ἀπομαρανθεῖσα), ἐκ διαλειμμάτων ἡ Ἑλλὰς ὥρθη φέρουσα. Ἔφ' οἷς μηδεὶς ἡμῖν τῶν ἀλλογενῶν νεμεσήσειεν ἐπικαυχωμένοις. Οὐδὲ γάρ ὥς τινες τῶν ἀρτιπλούτων ἀγροίκως τοῖς παροῦσιν ἡμεῖς ἐπιδεικτιῶμεν, ἀλλ' ὡς ἐκ πλουτούντων ἤδη πενόμενοι, τοῖς περιληφθεῖσιν ἐπαγαλλόμεθα, ἅμα μὲν τῆς πάλαι ἀφωνίας τὴν μνήμην φέροντες, ἅμα δὲ κἀπὶ τὴν πρώτην ἐπανελεύσεσθαι οὐκ ἀπελπίζοντες εὐστροφίαν, εἴποτε τοῖς καθ' ἡμᾶς εὐμενῶς ἡ Πρόνοια ἐπιβλέψειεν» (2).

§ 36. Κύριον λοιπὸν εἰδικὸν ἔργον τῶν λειτουργῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ τέλεσις πάντων τῶν μυστηρίων καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ τῆς θείας εὐχαριστίας. Ἐν τῇ ἱερουργίᾳ ταύτῃ καταδείκνυται ἡ ὑψηλὴ κλῆσις καὶ τὸ ὑπέροχον θεῖον χάρισμα τοῦ λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας· διότι ἐν αὐτῇ ὁ μυσταγωγὸς τῶν θείων τελεῖ τὸ μυστήριον τῆς ὑπερουσίας μετουσιώσεως τοῦ ἁπλοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ἁπλοῦ οἴνου εἰς ἀληθὲς σῶμα καὶ εἰς ἀληθὲς αἷμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος, σταυρωθέντος, παθόντος, ταφέντος καὶ ἀναστάντος Σωτῆρος τοῦ κόσμου κατὰ τὸ δόγμα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὅπερ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱερᾶς παραδόσεως (3). Τοῦ μυστηρίου τούτου προηγεῖται πάντοτε ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς μετανοίας πρὸς καθαρμὸν τῆς ψυχῆς καὶ προπαρασκευὴν ταύτης εἰς τὴν μετάληψιν τῆς θείας εὐχαριστίας (4). Ὁ εὐφυέστατος τῶν Γάλλων φιλόσοφος καὶ ποιητὴς Βολταῖρος, ὅστις, ὡς γνωστόν, παρεγνώρισε τὸ ἀνέφικτον τοῦ Χριστιανισμοῦ ὕψος καὶ τὴν θαυματουργὸν αὐτοῦ δύναμιν πρὸς ἐξημέρωσιν καὶ ἠθικὴν τῶν ἐθνῶν τελείωσιν, παραχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐλαττωμάτων τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, οὐδὲν ἧττον λέγει που τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ ὅτι τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας δύναται νὰ μεταβάλῃ κακούργους ψυχὰς εἰς ἐναρέτους ἀνθρώπους καὶ ἀτιθάσσους καὶ ἀγρίους τῶν ὀρέων λῃστὰς εἰς χρησίμους καὶ ἀγαθοὺς πολίτας.

§ 37. Τὸ βάπτισμα εἰσάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ παρέχει αὐτῷ τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος (5). Τούτῳ προστίθεται τὸ ἅγιον μύρον ἢ τὸ ἅγιον χρίσμα, ὡ, τύποι τῆς ἀοράτου ἐπελεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τὸν βαπτισθέντα (6) Τὸ εὐχέλαιον παρέχεται ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ μέλη αὐτῆς πρὸς ἴασιν ψυχῆς καὶ σώματος (7) καὶ τελεῖται ἐν πάσῃ περιστάσει τοῦ ἀνθρωπίνου

(1) Ἐγχειρίδ. Ἐκκλησ. Δικαίου ἔκδ. 4, § 21. Πρβλ. ἔκδ. 14, §§14, 15, 16.

(2) Λογικῆς Εἰσαγωγὴ § ξδ', σελ. 40.

(3) Ματθ. κς'. 26-28. Μαρκ. ιδ'. 22. Λουκ. κθ'. 19. Πρβλ. Ἰωάν. ς'. 48-58. Α'. πρὸς Κορινθ. ια'. 24 κ. ἑπ,

(4) Ἰωάν. κ'. 23, 24. Ματθ. ιη'. 18. Πρβλ. Ἰακώβ. ε'. 16 Ματθ. ς'. 14, 15.

(5) Ματθ. κη'. 19. Μάρκ. ις'. 15, 16.

(6) Πράξ. η'. 14—17.

(7) Ἰακώβ ε'. 14, 15. Μάρκ. ς'. 13.

βίου, ἰδίᾳ ὅμως ἐν ἀσθενείαις. Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία παρέχει τὸ μυστήριον τοῦτο τῷ ἀσθενοῦντι κατὰ τὴν τελευταίαν μόνον στιγμὴν τοῦ ἐνταῦθα βίου αὐτοῦ. «Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐπιθανοῦς χριστιανοῦ ἐν ταῖς στενοχωρίαις τῆς δεινῆς ταύτης στιγμῆς καὶ ἵνα οὗτος μεθ' ἡσύχου ψυχῆς καὶ καρδίας παραστῇ πρὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Κυρίου, ἡ Ἐκκλησία προσφέρει αὐτῷ οὐ μόνον τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ τῆς εὐχαριστίας, ἀλλὰ καὶ ἴδιον μυστήριον κατὰ τὴν Γραφὴν καὶ τὴν παράδοσιν, ὅπερ συνίσταται ἐν τῇ χρίσει τοῦ ἀσθενοῦς μετ' ἐλαίου, συνημμένῃ μετὰ τῆς εὐχῆς τοῦ ἱερέως καὶ τῶν παρεστώτων πιστῶν[1],

(Ἀκολουθεῖ). **Δημήτριος Ζωμπολίδης**

Ο ΡΑΒΒΙΝΟΣ ΙΣΑΑΚ Μ.

ΠΙΣΤΕΥΣΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

πλήρης ἐνδιαφέροντος καὶ ποικίλων περιπετειῶν, καὶ Ἔκθεσις πασῶν τῶν Προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

ὑπὸ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Χ. ΑΜΒΡΑΖΗ

Καθηγητοῦ

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἰδοὺ ἡ δευτέρα ἐπιστολή τοῦ Ἰσαάκ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 25 Μαρτίου 1898.

Ἀδελφὲ Νικόλαε,

Ἔτος παρῆλθεν ὁλόκληρον, ἀφ' οὗ χρόνου τὸ πρῶτον ἔγραψα πρὸς ὑμᾶς.

Διατί ἐβράδυνα ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον νὰ Σᾶς γράψω;

Θέλετε τὸ ἐννοήσει μόνος, καθ' ὅσον προχωρεῖτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς παρούσης.

Πολλά μοι συνέβησαν, καὶ ἐπεθύμουν πολλὰ νὰ συγκεντρώσω εἰς τὴν παροῦσαν, ἵνα γνωρίζῃς πᾶν ὅ,τι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης, καθ' ἣν σᾶς γράφω, συνέβη.

Χριστιανός, κεκρυμμένος ὑπὸ τὸ Ῥαββινικόν μου ἔνδυμα, πάντοτε ἐφοβούμην, μήπως ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ μανία τῶν συγγενῶν μου, καὶ πρὸ πάντων τοῦ πολὺ φανατικοῦ καὶ Χριστιανομάχου θείου μου Ἀρχιῤῥαβίνου Ἀβραμίκου, μὲ καταγγείλῃ εἰς τὸ Ἀρχιῤῥαβινᾶτον ἐνταῦθα.

Εὐτυχῶς οὐδὲν τοιοῦτον συνέβη.

Φαίνεται, ὅτι σκέψεις φρονιμώτεραι καὶ φιλανθρωπότεραι ἐπεκράτησαν.

Οὐδεμία καταγγελία ἔφθασεν ἐνταῦθα κατ' ἐμοῦ. Οὐδὲν τὸ Ἀρχιῤῥαβινᾶτον ἔμαθεν. Πλήν, ὅτε ἐπανῆλθον ἐκ τῆς πατρίδος, εὗρον καὶ ἕτερον Ῥαββῖνον ἐν τῇ ἐνορίᾳ μου, τὸν Ῥιμπῆ Σεμουέλ, συμπατριώτην μου καὶ αὐτόν, μόλις ἀποφοιτήσαντα ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἠπόρησα διὰ τοῦτο.

Ἀλλὰ τὴν ἀπορίαν ταύτην ἔλυσεν ὁ προϊστάμενος τῆς Κοινότητος, ἄρχων Σινιὸρ Δαβὶδ Βεμβενίστα.

— Ἡ ἐνορία μας εἶναι μεγάλη, Ῥιμπῆ Γιτσχάκ, μοὶ εἶπεν ὁ Σινιὸρ Βεμβενίστα, καὶ εἶναι ἀνάγκη δύο χαχαμὶμ εἰς τὴν συναγωγήν μας. Ἠσύχασα, ἀκούσας τὴν ἐξήγησιν ταύτην.

Ἐκ πολλῶν ἰδιαιτέρων συνομιλιῶν, ἃς ἔσχον μετὰ τοῦ συναδέλφου Ῥιμπῆ Σεμουέλ, ἐννόησα, ὅτι οὗτος ἦτο ἄνθρωπος φιλελεύθερος. Οὐδένα εἶχε φανατισμόν.

Ἠγάπα ὀλίγον τὰ ποτά, καὶ παρετήρει πολὺ τὰς γυναῖκας.

Ἄλλως ἦτο εἰλικρινὴς καὶ ἀνοικτόκαρδος·

Δὲν ἐπίστευεν εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν.

Οἱ ῥαββινικοὶ μῦθοι τοῦτο μόνον εἶχον κατορθώσει εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ῥιμπῆ Σεμουέλ:

Νὰ κλονίσωσι τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ πρὸς πολλὰς ἄλλας ἀληθείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἀλλὰ μὴ ὢν Ἰουδαῖος, δὲν ἦτο βεβαίως καὶ Χριστιανός.

Ἐθεώρει ὅλας τὰς θρησκείας ὡς κατασκευάσματα ἀνθρώπων.

Καὶ ἐπειδὴ πολλαὶ ἐξ αὐτῶν περιέχουσι ψεύδη, οὐδεμίαν παρεδέχετο ὡς ἀληθῆ.

Ἤτο, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ Ῥιμπῆ Σεμουέλ, ἓν ἐκ τῶν ἐλαφρῶν καὶ κούφων ἐκείνων πνευμάτων, τὰ ὁποῖα βαρύνονται νὰ ἐξετάσωσι, διὰ νὰ μάθωσι τὴν ἀλήθειαν.

Ἦτο ὅμως καὶ ἄριστος ὑποκριτὴς πρὸς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐνορίας μας, προσποιούμενος τὸν φανατικώτατον Ῥαββῖνον, χάριν βεβαίως τῆς θέσεως καὶ τοῦ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ χάριν ἄλλων λόγων . . . ἦτο ὡραιότατος νέος, καὶ εἶχε συνάψει ἠκιστα θεμιτὰς σχέσεις πρὸς πολλὰς ἁμαρτωλὰς τῆς ἐνορίας μας . . .

Τοῦτον λοιπὸν τὸν συνάδελφόν μου, τὸν Ῥιμπῆ Σεμουέλ, ἐξέλεξεν ὁ θεῖός μου Ἀρχιῤῥαβῖνος Ἀβραμῖκος, καὶ πρὸς τοῦτον ἔγραψεν ἐκτεταμένην ἐπιστολήν, περιγράφων λεπτομερῶς τὰ κατ' ἐμέ, πῶς ταξειδεύων δηλ. ἠσθένησα καὶ ἐνοσηλεύθην εἰς τὴν οἰκίαν καττραμένου τινὸς *Γιαβαρὶμ* ἐν Κορίνθῳ, πῶς αἱ περιποιήσεις αὐτοῦ, καὶ τίς οἶδε; καὶ πόσα μάγια (1) μοῦ εἶχον σαλεύσει τὸν νοῦν, καὶ ἠρνήθην τὸν Γεοβὰ Τσεβαώθ, καὶ πῶς ἔγεινα αἴτια νὰ σκανδαλισθῶσιν αἱ συνειδήσεις πολλῶν *Γεχουδίμ* εἰς τὴν Πατρίδα, πῶς ἠκολούθησα τὸν *Ἰησὰ τὸν Ναζαρετ.ίν*, πῶς, ἐξ αἰτίας μου ἀπέθανεν ἡ Μήτηρ μου, καὶ ἄλλα πολλά.

Προσέθετεν ὅμως εἰς τὴν ἐπιστολήν, ὅτι προσηνέχθησαν κάκιστα πρὸς ἐμέ, καὶ ἐγένοντο ἐχθροὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἐξέλθω τῆς οἰκίας, νυκτὸς οὔσης, καὶ τοῦ καιροῦ παγετώδους καὶ βροχεροῦ ὄντος. Ὅτι μετενόουν διὰ τὴν πρός με διαγωγήν των ταύτην, τὸ ἐδήλου σαφῶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

Ἀνέθετε δὲ εἰς τὸν Σεμουέλ, καὶ παρήγγελλεν ὁ θεῖός μου, ὅτι, ἐάν ποτε ἤθελέ με συναντήσει, νὰ προσπαθήσῃ δι' ὅλων τῶν θεολογικῶν του γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀπέκτησε σπουδάζων ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῶν Ἱεροσολύμων, δι' ὅλων τῶν Ταλμουδικῶν καὶ ῥαββινικῶν ἐπιχειρημάτων νὰ με ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, τὴν θρησκείαν τῶν Πατέρων μου. Ὅτι, ἐὰν τοῦτο ὁ Σαμουὲλ ἤθελε κατορθώσει, αὐτὸς μὲν θὰ ἀπέκτα μέγα ὄνομα εἰς ὅλον τὸ Γισραὲλ *(βὲ κὸ.ἰ Γισραέ.ἰ)*, καὶ θὰ ἤθελε ὑψωθῆ εἰς τὰ μέγιστα ἀξιώματα τοῦ Ἔθνους, ἐγὼ δέ, ἐπανερχόμενος εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, θὰ ἤθελον εὕρει ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας τοῦ θείου μου Ἀβραμίκου νὰ με ὑποδεχθῇ, ὅτι θὰ ἤθελέ με καταστήσει κληρονόμον ὅλης τῆς μεγάλης περιουσίας του, καὶ ὅτι τέλος θὰ ἤθελον ἔχει ὅλα τὰ *μπεραχὼθ* τοῦ Ἀβραὰμ, *βὲ Γιτσχὰκ βὲ Γιακὼβ, βὲ κὸ.ἰ Γισραέ.ἰ*.

Τὸν ἐξώρκιζε δὲ ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς νὰ προσπαθήσῃ διὰ παντὸς τρόπου νὰ μάθῃ ποῦ εὑρίσκομαι, νὰ με συναντήσῃ, καὶ διὰ παντὸς μέσου νὰ με ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν.

Γίνεται λοιπὸν κατάδηλον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ θείου μου πρὸς τὸν Σεμουέλ, ὅτι καὶ οὗτος καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι συγγενεῖς μου ἠγνόουν, ποῦ εὑρισκόμην.

Καὶ δικαίως ἠγνόουν· διότι οὐδέποτε ἐπίστευον, ὅτι, μετὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, μετὰ τὴν φανερὰν καὶ ἐνθουσιώδη ἐκείνην δήλωσίν μου, ὅτι εἶμαι χριστιανός, θὰ ἐτόλμων νὰ φέρω ἀκόμη τὸ Ῥαββινικὸν ἔνδυμα, καὶ μάλιστα νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει θέσιν μου.

Ὁ Ῥιμπῆ Σεμουέλ, λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, καὶ πολλάκις αὐτὴν ἀναγνούς, ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου μειδιῶν, καὶ μηδὲν λεγων.

Ἠπορησα διὰ τὸν τρόπον του, διότι πάντοτε, ὁσάκις μὲ ἐπεσκέπτετο, ὑπετραγῴδει καὶ ᾄσμά τι τῆς ἐποχῆς, ἢ ἐσφύριζεν.

Ἀλλὰ τότε εἰσῆλθε μειδιῶν μέν, πλὴν σοβαρός.

(Ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,,

ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

(Κατὰ μετάφρασιν Κρυσταλλίας Δασκαλοπούλου)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ἀριθ. 151).

Ὀκτώβριος 18.....

Ὁ ἀδελφός μου Ἀλθέρτος, ἐκ τοῦ ὁποίου εἴμεθα λίαν εὐχαριστημένοι ἀφ' ὅτου ἐγκαταστάθη εἰς Σ..... συνεβουλεύθη τὸν πατέρα μου δι' ἓν συνοικέσιον· ἡ ἐκλογή του ἠδύνατο νὰ ἦνε καλητέρα καὶ αἱ γονεῖς μου τῷ ἔκαμον δικαίας παρατηρήσεις. Ὁ πατήρ μου συνηθίζει νὰ λέγῃ· δι' ἓν καλὸν συνοικέσιον πέντε πράγματα ὀφείλει τις νὰ παρατηρῇ: τὰς ἀρχάς, τὸν χαρακτῆρα, τὴν τῆς οἰκογενείας ὑπόληψιν, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν περιουσίαν. Ἡ δεσποινὶς Ἐριέττα εἶνε εὔμορφος καὶ ἔχει προῖκα καλήν, ἀλλ' εἶνε ἀδυνάτου κράσεως καὶ ἀγαπᾷ πολὺ τὸν κόσμον καὶ τὴν πολυτέλειαν· δὲν εἶνε ἡ σοβαρὰ καὶ ἐμβριθὴς γυνή, ἣν διὰ τὸν Ἀλθέρτον εἴχομεν ὁ πατὴρ καὶ ἐγὼ ἡτις συγκρατοῦσα αὐτὸν θὰ τὸν καθίστα εὐτυχῆ· ἀλλ' αἱ ἐπίμονοι παρακλήσεις του κατενίκησαν τὴν ἀντίστασιν τῶν γονέων μας, τὸ συνοικέσιον ἀπεφασίσθη καὶ οἱ γάμοι θὰ γίνουν τὰς πρώτας τοῦ Νοεμβρίου ἡμέρας.

Νοέμβριος 18.....

Ὁ Ἀλθέρτος ἐνυμφεύθη· εἴθε ὁ Θεὸς νὰ τῷ δώσῃ πᾶσαν εὐτυχίαν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν νεαρὰν σύζυγόν του· εἶνε παιδίον πλὴν καὶ γυνὴ συγχρόνως· παιδίον ὡς πρὸς τὴν ἀθωότητα τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν πρὸς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς διασκεδάσεις κλίσιν της, γυνὴ δέ, διότι γνωρίζει νὰ ἀγαπᾷ. Ὅ,τι φοβοῦμαι εἶνε ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀδελφοῦ μου διὰ τὸ θελκτικὸν αὐτὸ πλάσμα· τῇ ἐχρειάζετο ὁδηγὸς ἰσχυρὸς καὶ δὲν θὰ ἔχῃ εἰμὴ σύντροφον, ὡς ἐκείνην, ἀδύνατον.

Ἡ ὑγεία της φαίνεται ἀκροτσαλής πολύ· τὴν ἐσπέραν τῶν γάμων των συνεσφίγγετο ἡ καρδία μου βλέπουσα τὴν ζωηρότητά της, τὰ ῥόδινα χρώματά της καὶ τὴν πυρετώδη λάμψιν τῶν ὡραίων της ὀφθαλμῶν· μοὶ ἐφαίνετο, καὶ ἐπιπλήττω ἐμαυτὴν διὰ τὰ σκοτεινὰ προαισθήματά μου, μοὶ ἐφαίνετο, λέγω, ὅτι ἀπειλὴ θανάτου ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν λευκὴν τῆς νύμφης περιβολήν. Ὁ Ἀλθέρτος ὅμως δὲν βλέπει τίποτε· εἶνε τρελλὸς ἐκ χαρᾶς.

Νοέμβριος 18 ....

Ἡ ὀλεθρία τοῦ θανάτου λέξις ἐπανέρχεται καὶ πάλιν εἰς τὰ χείλη μου· ἡ καλὴ καὶ ἀγαπητή μου πενθερὰ ἔχει ἴσως ἡμερῶν ζωήν. Προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας. Ὁ σύζυγός μου εὑρίσκεται εἰς ἀπελπισίαν. Οὐδόλως ἀπομακρύνεται τῆς κλίνης της· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τότε μόνον ἀπομακρύνομαι αὐτῆς, ὅταν ἡ φροντὶς περὶ τῶν τέκνων μου ἀπαιτῇ πρὸς αὐτὰ τὴν ἄμεσον παρουσίαν μου. Ὑποτάσσεται ἀγογγύστως εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα καὶ ἐτέλεσε τὰ ὕστατα θρησκευτικὰ της καθήκοντα μετ' ἀξιοθαυμάστου καὶ συγκινητικῆς κατανύξεως· εἶνε ἡσυχος καὶ ἀτάρακτος πρὸ τοῦ θανάτου, διότι ἡ ζωή της ὑπῆρξεν ἁγνή· ὑπέφερε καὶ ἐν μέσῳ τῶν θλίψεών της ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀφοῦ ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, μὲ προσεκάλεσε μόνην πλησίον τῆς κλίνης της· ἔλαβε τὴν χεῖρά μου, τὴν ἔσφιγξεν εἰς τὴν ἰδικήν της καὶ διὰ φωνῆς ἀδυνάτου καὶ τρεμούσης μοὶ εἶπε: Κόρη μου, Ἰσαβέλλα μου, σοὶ συνιστῶ τὸν Ἰούλιον . . . σοὶ συνιστῶ τὴν ψυχήν του. . . ἀνύψωσέ τον πρὸς τὸν Κύριον . . . αὐτὸ ἂς ἦνε ἡ μεγαλητέρα σου μέριμνα ἐδῶ κάτω. .»

Ἐκ τῆς μεγάλης συγκινήσεώς μου δὲν ἠδυνάμην νὰ τῇ ἀποκριθῶ· ἐπανέλαβε μετὰ δυσκολίας τὸν λόγον καὶ αἱ διακεκομμέναι φράσεις της ἐφαίνοντο ὡς τελευταία τις πάλη μεταξὺ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου». «Ἐπίσης συνιστῶ εἰς ἀμφοτέρους ὑμᾶς τὴν πτωχήν μου Ἐλεονώραν καὶ τὰ τέκνα της· θὰ λάβῃ ἴσως ἀνάγκην τῆς ἀγάπης σας ὅλης. Θεέ μου προστάτευσε τὰ δυστυχῆ μου τέκνα!»

---

(1) Walter ἔνθ. ἀν. ἔκδ. 4, § 334. Πρβλ. Corporis juris canonici canon 3 Decreti XCV. Concilii Tridentini Sess. XIV. Doctrina ed sacram, extrem. unctionis] et can. 1, 2, 3 eodem.

Οἱ λόγοι ἐξέπνευσαν ἐπὶ τῶν χειλέων της καὶ μόνον οἱ ὀφθαλμοί της οἱ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσηλωμένοι ὡμίλουν μὲ τὴν εὐγλωττοτέραν γλῶσσαν. Τῇ ὑπεσχέθην πᾶν ὅ,τι ἤθελε καὶ περίλυπος ἐκάθησα παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν της.

Νοέμβριος 18....

Ἡ δευτέρα μου μήτηρ δὲν ὑπάρχει πλέον . . . ὑπῆρξε μέχρι τέλους ἀξιοθαύμαστος· ἡ πρὰς τὸν Θεὸν ὑποταγή της καὶ ἡ ὑπομονή της ἦσαν ἀγγελικαί· ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἥτις προηγήθη τῆς βραχείας ἀγωνίας της, ἐφαίνετο ἀνήσυχος διὰ τὴν Ἐλεονώραν. Ὁ Ἰούλιος, ὁ δυστυχής μου Ἰούλιος εἶνε ἀπαρηγόρητος καὶ μόνον ἐγκώμια διὰ τὰς ἀρετὰς τῆς μητρός του ἔχει εἰς τὰ χείλη του· ἐνθυμεῖται τὰς ἀπείρους θυσίας, εἰς ἃς ὑπεβλήθη αὕτη, χήρα καὶ ἄνευ περιουσίας, ὅπως ἀναθρέψῃ ἀξιοπρεπῶς τὰ τέκνα της, τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας της, τὴν ἀπεριόριστον στοργήν, δι' ἧς περιέβαλλε πάντας ἡμᾶς. Καὶ δι' ἐμὲ ὅμως εἶνε ἀνεξάντλητον τὸ θέμα τοῦτο τῆς ὁμιλίας, διότι ἐσεβόμην τὴν πενθεράν μου· οἱ δὲ γονεῖς μου, τοὺς ὁποίους ὁ Ἰούλιος τόσον εἰλικρινῶς ἀγαπᾷ τῇ ἔδωκαν πλεῖστα δείγματα τῆς συμπαθείας καὶ στοργῆς των. Αὔριον εἶνε ἡμέρα φοβερά· πρέπει αὔριον νὰ συντροφεύσῃ τὸ φέρετρον τῆς κολῆς ἐκείνης μητρὸς καὶ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν πένθιμον τελετήν. Θεέ μου δὸς αὐτῷ δυνάμεις καὶ ὑπομονήν!

Δεκέμβριος 18 . . .

Ὁ σύζυγός μου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκεῖτο ἀσθενής· δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν λύπην καὶ τὴν ταραχήν του. Οὐδένα ἐδεχόμεθα· ἔλοβεν ἐκ τῆς μικρᾶς μου βιβλιοθήκης θρησκευτικά τινα βιβλία, ἅτινα μετὰ προσοχῆς ἀνεγίνωσκε· μίαν ἡμέραν συνεκινήθη καὶ ἔλάκρυσε ἀναγινώσκων εἰς τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου. Ἰδίως οἱ ἑξῆς λόγοι τοῦ Ἰησοῦ ἐφάνησαν ὅτι διέχυσαν ἀκτῖνα φωτὸς εἰς τὴν καρδίαν του: *Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἂν ἀποθάνῃ θέλει ζήσει!* Τοὺς ἤκουσα κατὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τῆς μητρός μου, μοὶ εἶπε, καὶ δὲν θέλω ποτὲ λησμονήσει τὴν ἐντύπωσιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν εἰς ἐμέ. Μόνον μία τοιαύτη ὑπόσχεσις δύναται νὰ στηρίσῃ τὰ δάκρυα.

Ἡ Ἐλεονώρα καὶ ἡ σύζυγός της μᾶς ἐζήτησαν συνέντευξιν δι' αὔριον τὸ ἑσπέρας· δὲν γνωρίζω διατί ἡ ἐπισκέψις αὕτη μοὶ προξενεῖ φόβον. (Ἀκολουθεῖ).

Θέλετε νὰ προσφέρητε εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους σας κατὰ τὸ προσεγγίζον Νέον Ἔτος 1901 τὸ ὡραιότερον καὶ ὠφελιμώτερον δῶρον; Ἀγοράσατε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ «Ἁγιοτάφου» ἔκδοσιν τῆς «Ἀναπλάσεως» εἰς τὸ ἀρχαῖον κείμενον μὲ σύντομον ἑρμηνείαν καὶ προσευχὰς φέρον τὸ κῦρος τῆς Ὀρθοδόξου Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Τιμᾶται δεδεμένον εἰς τὸ «Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἀναπλάσεως» ὁδὸς Ἀδριανοῦ ἀριθ. 64 δραχ. 1, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους βιβλιοπώλας δραχ. 1,20· τὸ δὲ ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου καὶ χρυσόδετον δραχ. 3.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀποστείλατε δραχ. 1.20 διὰ τὸ ἁπλοῦν ἢ δραχ. 3 διὰ τὸ χρυσόδετον καὶ θὰ λάβητε ταχέως καὶ ἀσφαλῶς ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν τὸ Εὐαγγέλιόν σας. Οἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πληρώνουσιν εἰς χρυσόν.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤ. Ζ. ΔΙΑΛΗΣΜΑ
66—Ὁδὸς Ἀδριανοῦ—66

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (1)

Βιβλιοκρισία Θεολόγου Κληρικοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως

Ἐν σελ. 10 τοῦ Β'. τεύχους, στίχ. 29, τὸ κείμενον τῆς Ἑξαημέρου λέγει· «Λέγεται δὲ ἀρχὴ καὶ ὅθεν γίνεται τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ ἑτέρου, ὡς ἐπὶ οἰκίας θεμέλιος καὶ ἐπὶ πλοίου ἡ τρόπις». Τὸ χωρίον τοῦτο ὁ παροφρκστὴς ἑρμηνεύει ὡς ἑξῆς· α'**Ἀρχὴ δὲ προσέτι λέγεται καὶ ἡ στιγμή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἄρχεταί τι νὰ γίνεται, ὅταν εἰς αὐτὸ ὑπάρχῃ ἄλλο πρᾶγμα, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, θεμέλιος λίθος ἐπὶ μιᾶς οἰκίας, καὶ ἐπὶ πλοίου ἡ βάδις, κορίνα».** Παραλείποντες ἄλλα ἄτοπα τῆς ἑρμηνείας ταύτης, ἀρκούμεθα νὰ ὑποδείξωμεν, ὅτι κατ' αὐτὴν ὁ **θεμέλιος λίθος**, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἰκοδομεῖται ἡ οἰκία, καὶ ἡ **κορίνα**, ἐπὶ τῆς ὁποίας ναυπηγεῖται τὸ πλοῖον, θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ παραφραστοῦ ὡς **στιγμαὶ ἐνάρξεως** τῆς οἰκοδομῆς ἢ τῆς ναυπηγίας.

Ἐν σελ. 20, στίχ. 20, τὸ πρωτότυπον λέγει· **οὔτε δὲ τὸ ἄνω καὶ κάτω** τῇ κυκλικῇ περιδινήσει τὸ αὐτόν. Ἡ δὲ παράφρασις ἑρμηνεύει οὕτω· «**οὔτε δὲ τὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος εἶνε τὸ ἴδιον μὲ τὴν κυκλικὴν περιστροφήν**». Ἐννοήσατε, ἀναγνῶσται, τίποτε; ὄχι βεβαίως· καὶ τοῦτο διότι ἡ δοτική: τῇ κυκλικῇ περιδινήσει: ἐνομίσθη ἀπὸ τὸν μεταφραστὴν ὡς δοτικὴ ταυτότητος Ἐνῶ τὸ ἀνωτέρω χωρίον σημαίνει, ὅτι **κατὰ τὴν κυκλικὴν περιστροφὴν** (τοῦ οὐρανοῦ) **τὸ ἄνω καὶ κάτω δὲν εἶνε** (ἤτοι δὲν μένει) **τὸ αὐτό**. Καὶ τοῦτο, διότι ἐν τῇ κυκλικῇ κινήσει τοῦ οὐρανοῦ, τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον τώρα εἶνε ἄνω, ἔρχεται κάτω καὶ τἀνάπαλιν.

Εἰς σελ. ὡσαύτως 20, στίχ. 23, τὸ πρωτότυπον λέγει· «**Καὶ ὅλως τὴν εὐθεῖαν πρὸς τὴν ἐν τῷ κύκλῳ περιφορὰν πλείστην ἀπόστασιν ἔχειν**». Ἡ δὲ παράφρασις· «**Καὶ ἐν γένει ἡ εὐθεῖα κίνησις ἔχει μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν κυκλικὴν περιστροφήν**». Τί διεπράχθη ἐνταῦθα; Ὁ παραφραστὴς τὸ **ὑπερθετικὸν** πλείστην μετέβαλεν εἰς **συγκριτικόν**, ἑρμηνεύσας μεγαλυτέραν· ἔτι δὲ τὴν λέξιν: ἀπόστασιν: ἐξέλαβε τοπικῶς, ἐνῷ ἐνταῦθα σημαίνει: διαφοράν. Ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ εὐθύγραμμος κίνησις ἔχει πλείστην διαφορὰν ἀπὸ τὴν κυκλικήν. Ἐνῷ κατὰ τὸν παραφραστὴν ὁ Μ.Βασίλειος εἶπεν ὅτι ἡ εὐθεῖα κίνησις ἔχει μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν κυκλικὴν περιστροφήν!!! Ἐνταῦθα ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ μαθηταὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ εὐθεῖα γραμμὴ εἶνε συντομωτέρα πάσης καμπύλης ἐχούσης τὰ αὐτὰ πέρατα. (Ἀκολουθεῖ).

(1) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
Κυριακὴ 26 Νοεμβρίου

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. ΙΗ'. 18—27
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ἐφεσ. Ε'. 18—19

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΛΑΪΚΑΣ ΣΧΟΛΑΣ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,,
Ἐν τῇ Α' ἐν Ἀθήναις παρὰ τὴν Ἱ. Σύνοδον

Σαββάτῳ 25 Νοεμβρίου	Μ.χ. Ι. Γαλανός	7—8 μ. μ.
Κυριακῇ 26 Νοεμβρίου	Μ χ. Ι. Γαλανός	7—8 μ. μ.

Ἐν Πειραιεῖ

ἐν τῷ Ζαννείῳ Ὀρφανοτροφείῳ.		
Σαββάτῳ 25 Νοεμβρίου	Γ. Μακρῆς	ὥρ. 7—8 μ.μ.
Κυριακῇ 26 Νοεμβρίου	Ν. Ἀμβράζης	ὥρ. 3—4 μ.μ.